

Ar 9274
Kirjanduslikke

Hind 10 marka.

Sf. 14334

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

B67067

KIRJANDUSLIKKE UUDISEID

N° 7

Jaanuar

Ilmub 10—12 korda aastas
Tellimishind aastas 100 marka

1927

SISU:

1) A. S. — Vene usu tulek. (Arvustus.) 2) A. Raag. — J. Parijõgi: Semendivabrik. (Arvustus.) 3) Mõtteid ühe raamatu puhul. (Väljavõte „Postimehest“.) 4) „Väle arvutaja“ — normeeritud harjutustesid aritmeetikas. 5) Hoia Ronk: Kaasaegsed. (Väljavõte tutvumiseks.) 6) Dr. med. Toomingas. — A. Lüüs: Laste tervishoid. (Arvustus.) 7) A. Alle. — Henrik Visnapuu: Jehoova surm. (Arvustus.) 8) Hoia Ronk: Kaasaegsed. (Väljavõte tutvumiseks.) 9) Albert Kivikas: Miniatiüürid. 10) M. Siltaots — H. Riikoja: Kodu II. (Väljavõte tutvumiseks.) 11) Eesti algupäraste romaanide võistlus. 12) 1. I. 27. — 5. II. 27. ilmunud ja trükkis olevate raamatute nimestik.

Vene usu tulek.

Jooni usuvõitlusest Eestis.

Vene-õigeusu tulekust Lõuna-Eestis 1845.—46. a.

H. G. v. Jannau.

Trükki toimetanud, eessõna ja märkustega varustanud Hans Kruus. Akadeemilise ajaloo seltsi toimetused 5. Ajalooline arhiiv 1. K.-Ü. „Loodus“, Tartus 1927. 140+16 lk. Hind 240 marka.

Vaatamata iseseisvuse-aastates ilmunud rikkaliku kirjanduse peale, on üks ala jäänud siiski peaaegu täiesti sööfi: ajalooliste algdokumentide avaldamine. Sellel alal on meist Läti märksa ees. Läti haridusministeeriumi ülesandel ja kulul on näiteks dr. H. von Bruiningk oma kapitaalteost „Livländische Güterurkunden“ võinud jätkata ja hulga tähtsaid dokumente ka Liivimaa Eesti osa kohta välja anda. Meil Eestis on H. Kruusi poolt trükki toimetatud Laiuse õpetaja Jannau äsja ilmunud päevaraamat õieti esimene pääsukene sellel alal, seegi „Looduse“ kirjastusel. Teos kannab ajaloo-arhiivi nr. 1-st, sellega võib loota, et ta viimaseks ei jää. Tulevikus peaks küll ka riigivalitsus summe lubama vanemate ja tähtsamate dokumentide trükki toimetamiseks.

Vene usu tulek Eestisse 1845. kuni 1846. a. on üks huvitavamatest peafükkidest eeslaste ajaloos läinud aastasajal. Juba see ürgjõuline hoog, millega usku vahetati, näitab, et siin rahva hing üle elas niisuguseid vapustusi, mis tavaliselt kaasas käivad revolutsioonidega.

Raamat on H. Kruusi eessõnalise ülevaatega ja ilmunud kahes keeles, joonepealne eesti, joonealune saksa keeles. Tema väljaandjad on väga suure väärtusega ajaloolise dokumendi rahvale kätesaadavaks teinud ja sellega tõsiselt ära teeninud.

Jääb ainult soovida, et raamat rohkesti ostjaid leiaks.

A. S. „Vaba Maa“ nr. 25, 30. I. 1927

Väljavõte eessõnast:

Lõuna-Eesti talurahva kreeka-(vene)-õigeusku siirdumise algusest 1845. a.

Läinud sajandi 40-dail aastail ilmnnes Liivimaa talurahva ühiskondlik-politilises elus pinguldunud närvilisus, mis pea üldiselt, ühtki kihelkonda

puutumata jättes, arenes teravaks kriisiks. Selle ühiskondlik-politilise kriisi eel- ja kaaskäijaks oli majanduslik kriis, milles juurdubki talurahva laialatuslik käärimine 40-dail aastail.

Juba eelmisel aastakümnel olid rohkesti selgunud need raskused ja vastolud, millesse oli sahtunud talurahva majanduslik elu, mis oli rajatud 1819. a. pärisorjusest vabastamise seaduse alusele. See seadus võimaldas mõisule sügava majanduskriisi mõjustusel tarvitusele võetud uuest põllumajanduslikust süsteemist tekkinud raskused suruda talude peale. Talurahva „lindpriius“ oli aetud ummikusse, mille ees seisid tõketena talumaa laialatuslik mõisastamine, lühikesajalised rendilepingud ja nende mõlema teguri mõjustusel talupoja ühiskondlik-majandusliku kindlustamatuse tunne, teo-orjus piiramatute kohustustega, mõisniku omavoli jne. Talupoja majapidamine läks täies ulatuses tagurpidi. Nende raskuste mõjul läks Liivimaa talurahvas 40-dail aastail laialatuslikult käärima.

Pidades Liivimaa talurahva käärimist 40-dail aastail juurduvaks „lindpriius“, teo-orjuse aja tingimustes, ei tohi jätta märkimata, et siin rohkesti kaasa mõjusid ka erakordsed olud, viljaikaldus, mis oli erii suur 1840. ja 1844. a. Need ikaldusaastad tõid erilisel esile maksva korra puudused ja tegid rahva seisukorra sõna otsemas mõttes meeletultlikuks.

Rahvas otsis väljapääsu olukorra raskusist ja näljahädast. Selleks aga ei leidnud talupoeg enda käsituses olevat ühtki jõuvahendit. Abi tuli otsida mujalt. Olukord oli säärane, et talurahvas nägi ainsamat abi võimalust Vene riigivõimult, eeskätt keisrilt, kes oli kaugel ja näis olevat talurahva eest varjatud mõisnikest tõkkega. Mida suuremaks läks talurahva häda, seda teravamalt tundis ta vajadust oma ees olevast tõkkest läbi tungida, seda enam virgus tema umbusaldus mõisnikku ja olevat ühiskondlik-majanduslikku korda toetavate tegurite vastu.

Säärases olukorras oli küllalt soodus kind igasuguste kuulduste tekkimiseks ja levimiseks, nagu püütaks riigivõimu korraldusel Liivimaa talurahva seisukorda parandada, mida aga mõisnikud takistavat, nagu kirjutatakse õigeusu vaimulikkude juures talupoegi maasaamiseks üles, nagu tooks õigeusku minek sellesse pöördunuile mitmesuguseid kergendusi jne. Neis kuuldusis kerkis erii kõrgele kohale kreeka- (vene-) õigeusu vaimulikkude osa kohaliku talurahva elujärje parandamisel. Oli ju 1836. a. Riiga asutatud kreeka-õigeusu piiskopkond, mille esimene juht, piiskopp Irinarh ühes temale alluvate vaimulikkudega vähemalt kaudselt mitmeti kaasa oli mõjunud kuulduse levimiseks, nagu tooks õigeusku minek talurahvale kergendusi.

1841. a. suvel, kui maal valitses terav nälg, levis Liivimaa talurahva seas, esialgu Läti, varssi ka Eesti osas, kuuldus, nagu kirjutatakse Riias õigeusu vaimulikkude juures inimesi üles maasaamiseks Venemaal. Selle mõjul algas talurahva hulgaline voolamine Riiga. Kodanlised võimud püüdsid seda liikumist karmide surve-abinõudega igapädi tõkestada. Sellest hoolimata võitis käärimine talurahvas ikka enam ja enam ähvardava kuju ning paisus kohati vastuhakkamiseks, nagu Pühajärves, kus septembrikuus „sõda“ peeti. Vastuhakkamised rahustati sõjakohtute poolt karmide ja veriste surve-abinõudega.

Usuliikumine, Liivimaa talupoegade õigeusku minek, sai alguse 1845. a. alul juba kindralkuberner Pahleni ajal. Esimesed kreeka-õigeusku minejad olid Riia vennastekoguduse liikmed. Nende ülemineku peateguriks oli kokkupõrge kohalikkude luteriusu kirikuõpetajatega ja püüe vabaneda nende eestkostmise alt. Kohalikud kodanlised võimud kindralkuberneriga eesotsas püüdsid alanud liikumisele vastu seista. Kuid keisri käsul võimaldati esimesile õigeusku pöörduda soovivaile lätlasile usu muutmine, mis toimus sama aasta aprillikuul, mil ajal asutati ka kreeka-õigeusu esimene lätikeeelne kogudus.

Selle loomisega oli astatud ülifähitis samm: oli kujundatud algeline organisatsioon luteri usust ületulijate vastuvõtmiseks; samuti oli loodud, kuigi primitiivne aparaat kreeka-õigeusu propaganda laiendamiseks lätlaste seas. Erii tähitis oli uue koguduse asutamise moraalne mõju rahvasse: sellega demonstreeriti kreeka-õigeusu valmisolekut luteri usust ületulijate vastuvõtmiseks ja sanktsioneeriti autoriteetlikult see üleminek, milles rahvas oma lihtsameelsuses ja meeleheitel nägi abinõu oma seisukorra parandamiseks, kuid mille kasutamine seni pidi olema nagu keelatud.

Talurahva keskel hakkasid nüüd veel hoogsamalt levima väga mitmesugused kuuldused kergenduste kohta, mida õigeusu preestrite juures üleskirjutamine pidi enesega ühes tooma; kõneldi sel puhul „hingemaa“ saamisest, teo-orjusest vabanimisest, nekruute andmisest, pearahast jne. Kõik need kuuldused, mille üksikasjad siin jäägu puutumata ja nende psühholoogiline analüüs esitamata, mõjusid kaasa talurahva ärevuse suurendamiseks ja usuliikumise hoogsustamiseks. Ühes sellega kasvas ärevus ka mõisnikes ja kirikuõpetajais. Igal pool leiti, et talupojad 21. augusti käskkirjast on hoopis võõriti aru saanud ja seda pidanud otse vormiliseks üleskutseks õigeusku minna.

Sel ajal — septembris ja oktoobris 1845 — läheb talurahvas hoogsalt käärima ka kubermangu põhjapoolses osas — Lõuna-Eestis. Kuna varemini olid siin eesilastist läinud õigeusku võib-olla mõned üksikud sajad, algab nüüd usuliikumine mis kahe ja poole aasta jooksul tõstis õigeusu koguduste hingede arvu Lõuna-Eestis üle 60 000. See liikumine, mis ei jätnud siin riivamata ühtki kihelkonda, oli suure sotsiaalse kriisi avalduseks, täis rahva valu ja viha, suuri lootusi ja hiljemini veel suuremaid pettumusi. Selle vaaflemine pole aga siinkohal enam meie ülesandeks.

See usuliikumine riivas kõige otsesemalt ka luteriusu kirikuõpetajaid, kes oma kirikukroonikais on jätnud selle kohta rohkeid märkmeid. Keegi Lõuna-Eesti kirikuõpetajaist pole aga meie teada seda liikumist oma kihelkonnas kirjeldanud nii üksikasjaliselt kui Laiuse pastor dr. Heinrich Georg von Jannau (sündinud Laiusel kohaliku kirikuõpetaja ja tuntud kirjamehe pojana 4. VIII. 1788, surnud Dresdenis 6. IX. 1869, õppis Tartu ülikoolis usuteadust 1806—1810 ja sai 1811 kirikuõpetajaks Harglasse; 1822—1864 oli samas ametis Laiusel). Tema kroonikalised ülestähendused Laiuse ev.-lut. kiriku arhiivis algavad usuliikumise algusega Laiusel oktoobris 1845 ja jätkuvad kuni maikuuini 1846. See on väga suure väärtusega ajalooline aines, mis valgustab tolleaegset rahva käärimist ja elu kaugeleulatuvais üksikasjus.

Hans Kruus.

J. Parijõgi Semendivabrik

Novellid.

Hind 170 marka.

K.-Ü. «Loodus», Tartus 1926.

Rahvaluules heliseb motiiv, mis räägib inimhinge õnneliku mineviku nõidumisest ta silmade ette oleviku halastamatuses. Enamasti saab tolleks imeväeliseks aitavaks vahendiks laul ja luule. Nende imevahendite abil kaob hetkeks kõik olev, möödunud õnn oma sädelevuses külastab korraks inimest. Ja kuigi möödunud päevad polnudki vahest kuigi õnnelikud, heledamate värvide keskel leidus nii mõndki tumedamat, siis kaovad need tumedad laigud minevikku ja kõik osutub ilusaks.

Nagu näeme meie tuntuimast müütosest „Endel ja Juta“, saab inimestele mineviku näitajaks linikuks laul ja jutustus. Kuid iga laul ja jutustus ei tee seda siiski. Need on erilised noodid ja vested, mis leiavad inimhingest kõige hellemaid resonantse, panevad hinge tunduvalt laine-tama, nii et silmale avaneb minevik reljeefselt ja tõetruult.

Meil on vähe neid tooteid, mis eriti just praegu mainitud küljest haaraksid lugeja hinge. Enamik sellelaadilisi teoseid teeb seda refereerivalt. Seega omandab möödunud pildikeste kujutamise mingi objektiivse hinnangu maitse, lugeja asetatakse pealtvaataja positsiooni.

Hoopis vastupidi toimib aga Parijõgi oma „Semendivabrikus“. Tema viib lugeja alati oma tegelastega kaasa ja ei lase tal hetkekski asuda pealtvaataja seisukohale.

„Semendivabrika“ kuuesteistkümnemes novellis käsitleb autor minavormis lapse elamusi — nähtavasti enese mälestusi lapsepõlvest. See on eriline ilm, väliselt nii lihtne, tühinegi, ja siiski täis sügavust, saladusigi. Autor näitab meile kõige pealt kodu oma rõõmude ja muredega. „Katkine kruus“, „Uued saapad“, „Jõulud“, „Pahandus“ ja „Vanaema surm“ maalivad lugeja silmade ette värvika pildi lapse kodustest askeldustest. Selle vastu „Töö“, „Isaga laadal“, „Semendivabrik“, „Poissmeeste kasarm“, „Vabriku tont“, „Streik“ jne. valgustavad välisilma lapse vaatekohalt.

Ehtsalt on Parijõgi tabanud lapse hingeelu ja mõtte- ning jutustusviisi ja seega sisendanud jutukestele tõelise kiitkestavuse. Olgu siin väike näide Parijõgi jutustamise laadist.

„No nüüd ma tean küll, misuke see laat on. Kui isa käis laadal hobust müümas, siis olin mina kaasas ja vaatasin kõik laada läbi. Aga enne ma küll ei teadnud, et laat niisuke on, arvasin, et tea misuke on. Seda teadsin küll, et laadal on saia ja vorste ja uusi saapaid, aga seda ei teadnud, et seal taga, seal tuuleveski pool on mustlaste laat, ja et ees on kometimaja, pildinäitus ja õnne-vanamees. Ma nüüd tean küll, nüüd vaatasin kõik läbi. Ja rahvast on nii palju, et kui isa pintsakust kinni ei hoia, siis kaod ära. No siis kui pärast laata jo vähe tunned, siis võid pintsakust lahti lasta ja ise käia. Kui jo see kometimaja lipp meelde jääb, see paistab ikka üle laada, siis võib ka üksi laadale minna luusima.

Pärast tulud sinna kometimaja juurde tagasi ja ootad niikaua kui isa sinna tuleb.“

Neid lookesi lugedes muutume isegi lapseks ja elame tõsiselt kaasa esitatud juhtumusilma sündmustikele, — näeme veel korraks oma mälestusrohket lapsepõlve tema tõetruudes värvides.

Oma erilise ilme poolest on Parijõgi „Semendivabrik“ küll peaaegu ainuke omasarnane eesti kirjanduses.

Igäüks, kes tahab veel kord ennast lapsena funda, võtku kätte Parijõgi „Semendivabrik“ — see Juta kuldne linik — ja temale avab kohe oma süle möödunud lapsepõli.

Arno Raag.

Mõtteid ühe raamatu puhul.

August Gailit: *Vastu hommikut*. Novellid. „Looduse“ kirjastus Tartus. 1926.

Omalt ajal oli August Gailit noore elurõõmsalt mürglitseva boheemkonna lipuvarras või pigemini ilmatu pikk raketivaras. Ta oli üldse üks väga kärarikas meesterahvas, kes kultiveeris poosi, armastas jõhkerdada ja hirnuda kurgunaeru. Ent seltskond ei salli, kui järjekindlalt tema närvid peale käiakse, kui üks kolepikk hirmus dissonants tuuakse tema elu halli igapäevusega mугanenud kodukorda. Kui kõik liiguvad tähtsalt tõsiselt ja kühmas, siis ei passi, kui tuleb keegi maskeraadiprints, kes kõnnib sirgelt kui küünal ja muud kui hirnub aga naerda. See on eksimine hea tooni ja majarahu vastu. Ja selle tõttu ei käinud Gailiti käsi mitte sugugi hästi.

Kui omapärane temperament pani Gailit end juba alguses vaimurikka följetonistina maksma. Kuid ilukirjandusliku toodanguga ei läinud nõnda libedasti. Tema loomingus oli küll fantaasiat, värvide ja paradokside mängu ning haruldast hoogu, kuid see oli ikkagi, vähemalt tundus nii, seesmiselt õõnes, kuidagi üle pingutatud, lõhnas mingisuguse tahlikult tehtud rõvetsemise järele. Ja arvustus tungis kallale, ägedasti tungiti kallale. Isegi oma seltsimehed ei annud pardongi ja vist isegi vihasemaist arvustajaist oli nende ridade kirjutaja. Meil ei olnud säärast ühist üksteise üpitamiseks kokkulaulatatud tunnet kui praeguse põlve noorureil. Kui vaja oli, siis anti ka omale mehele kulmu peale. Ja Gailit jäi nukraks, pettus, raputas kodumaa tolmu oma kingadelt ja kadus paariks-kolmeks aastaks välismaale.

Nüüd on Gailit nähtavasti seesmiselt võitlused oma jumalaga võidelnud, kriis on läbi põetud ja novellikogus „Vastu hommikut“ esineb ta täiesti küpse kunstnikuna. Tema stiil on plastiline ja tihe, võrdlused üllatavad oma uudsuse ja värskusega. Kisub kaasa see isesugune Gailitile omane nukker jultumise lüürika, mis iseloomustab tema novellitegelasi. Novellid nagu „Libahunt“ ja „Viimne romantik“ võivad rahuldada kõige nõudlikumat arvustajat. Need on oma eest suurused juba üldeuroopa kirjanduse tasapinnal. Meie kirjanduse seisukohalt tuleb aga konstateerida, et oma viimase novellikoguga „Vastu hommikut“ ja arvesse võttes ka „Loomingus“ ilmunud Nipernaadi-seeria novelle, on Gailit sellel alal üle kasvanud nii iseenesest kui ka oma võistlejaist.

A. Alle.

«Postimees» nr. 21, 22. I. 1927.

VÄLE ARVUTAJA

Normeeritud harjutustesid aritmeetikas

Tehtud täisarvudega 100 piirides.

Meie koolides, eriti maal, kus ühel õpetajal tuleb töötada korrakahe- kolme klassiga, on saanud tavaliseks nähtuseks, et kooliaasta lõpul on paljude õpilaste matemaatilised oskused nõrgad, — sageli niivõrt, et see tõsiselt takistab järgneva aasta tööd.

Millega seletada, et vaatamata õpetaja väele ja hoolale õppetöö tulemused üldiselt ei vasta kulutatud ajale ning pingutustele? Kas pole siin osaltki süüdi meie õppesüsteem?

Meil räägitakse palju töökoolist ja töökooli saavutustest, püütakse ka töökooli põhimõtteid tegelikus elus läbi viia, kuid unustatakse sageli kõige tähtsamad nõuded, mis töökool üles seab — õppeaega kasutada otstarbekohaselt ja ökonoomiliselt, lastes edendada armastust töö vastu, kasvataedes harjumust täpsaks, kiireks ja puhtaks tööks.

Töökooli printsiipide elluviimiseks ei jätku paarist lõöksõnast ega mõnest raamatust, — sellega ei tehta veel kuigi palju, — on tarvis elavat eeskujut, kogemust ja, mis kõige tähtsam, — töökooli nõuetele kohandatud õppevahendeid.

Kahjuks just niisugustes õppevahendites kui ka meetodilises kirjanduses valitseb meil raske põud. Väliskirjanduse muretsemine sünnitab aga meie õpetajakonnale ülepääsmatuid raskusi nii välisraamatu kalliduse kui ka keelte puuduliku tundmise pärast.

Arvestades meie olusid on K.-O.-Ü. „Loodus“ alati püüdnud nende raskuste kõrvaldamiseks jõuda mõõda kaasa aidata, olgugi et meie kitsais tingimuses meetodilise kirjanduse ja moodsate õppevahendite soetamine end äriselt ei tasu.

Täienduseks seni ilmunud õppekirjandusele ilmiski käesoleva kuu algusel müügile uus, väga huvitav õppevahend „Väle arvutaja“ (normeeritud harjutustesid aritmeetikas), mis töökooli elustamiseks tohiks tunduvalt kaasa aidata.

Saatesõnast «Väledale arvutajale»:

Kõige mõjuvam tegur lapse vaimlises arengus on iga pingutus, mis laps vabatahtlikult teeb. Isiklik pingutus õpetaja poolt ei suuda kunagi anda adekvaatseid tulemusi. Õpetaja ülimalt sihiks olgu — ohutada klassi vabatahtlikuks, rõõmsaks tööks. Selleks tahab õpetajale kaasa aidata „Väle arvutaja“.

Tugides lastele omasele võistlus-instinktile aitab „Väle arvutaja“ matemaatika tunde tunduvalt elustada: tüütav ja kuiv arvutamine muutub hoopis huvitavamaks ja omab teatud määral mängu ilmet. See ei vähenda aga põrmugi tulemuste väärtust. Lapsed ootavad säravalt silmil tööd signaali, — ja õpetajal endalgi ei puudu elav huvi selle terve klassi haarava võistluse vastu.

Kuni 10 minutit sihikindlat, intensiivset, kaasakiskuvat tööd päevas on küllalt seks, et isegi nõrgaandeliste laste juures arendada harjumust kiireks ja täpsaks arvutamiseks.

On enam kui selge, et õppetöö klassis ainult siis normaalselt areneb, kui õpetaja kogu oma tööjõu ainult neile õpilastele pühendab, kes tõesti

juhatust ja abi vajavad, ning minimaalselt aega kulutab neile, kes suudavad iseseisvalt töötada ja normaalselt edasi jõuavad.

Ei tohi unustada, et a) kui laps eksib, siis on selleks teatud põhjused, b) alles siis võib õpetaja lapsele tõelist abi anda, kui eksimuse põhjused on leitud. Ainult õige diagnoos võimaldab õiget ravimist. Harjutustesid ei näita mitte ainult seda, et õpilane eksis, — nad näitavad ka seda, milles õpilane erilist abi vajab.

Harjutusteside siht ei seisa mitte selles, et ainult parimatele õpilastele võimaldada klassis demonstreerida arvutamiskiirust. „Väle arvutaja“ tahab kavakindla, regulaarse tööga kõigis õpilastes arendada arvutamisoskust, täpsust ja eriti kiirust.

Tööd ei tohi kunagi kunstlikult kiirustada. Ülemäärase närvilise pingutusega saavutatud kiirus on väsitav. Kui laps on küllaldaselt ette valmistatud, püüab ta isegi oma ülesandeid täita nii kiiresti kui vähegi suudab.

Kui õpilane kord juba on jõudnud nõutava normini, on samade harjutuste edaspidine kordamine asjata jõukulu ja ajaraisk. Selle asemel võib õpilane oma aega millekski muuks produktiivsemalt kasutada.

„Väle arvutaja“ vabastab õpilast asjatust ja tüütavast tööst — harjutuste ümberkirjutamisest, mis otseselt ei kuulugi matemaatika õpetamise ülesannetesse. Õpilane võib kogu oma tähelepanu juhtida arvutamisele enesele, kirjutades ainult valmis vastuseid.

Suureks paremuseks sel süsteemil on ka kiire vastuste kontrollimine, mida võimaldavad ärarebitavad ribad trükitud vastustega.

Silmas pidades, et õpilased ise oma töid kontrollivad ja korrigeerivad, vabastub õpetaja sellest tüütavast tööst, kuna õpilased progresseeruvad oma oskustes, täites ülesandeid, mis tavalikult olid õpetaja teha.

Õpetaja asi on ainult õpetada! Peale loendatud paremuse võiks veel mainida, et „Väle arvutaja“ võimaldab täpsalt mõõta kogu klassi edukust ja võrrelda õppetöö saavutusi mitte ainult ühe ja sama kooli paralleelklassides, vaid ka teiste koolide vastavais klassides, kus sama „Väle arvutaja“ tarvitusel.

Olgugi et meie koolides harjutustesid seni on tundmata (välja arvatud mõned üksikud koolid, kus sarnased tabelid kodusel teel valmistatuna tarvitusele on võetud), oleme veendunud, et meie õpetaja on selleks küllalt painduv, et hakata täie innuga teostama oma koolipraktikas uusi võtteid, mille elulikkuses mingit kahtlust pole, — seda enam, kui luuakse soodsad tingimused vastavate ideede teostamiseks.

Seejärel asume julgesti käesoleva seeria kirjastamisele, lootes, et see ettevõtte leiab õpetajakonnas poolehoidu ja väärlilist hindamist.

K.-Ü. «Loodus», Tartus.

„VÄLE ARVUTAJA“

Tabelid I—XV, seeriad A ja B

Üksiku tabeli hind 1½ marka.

Müügil komplektides à 20 tabelit.

Valter Pint.

Mitu aastasada hiljemini ilmale tulnud. Sellepärast peavad eestlased temast kui *romantica rediviva*st lugu. Honorari võtab ta ise. Ta oleks Cortezi ja Pizarro all tore kaptenarmus olnud, furažeerimise peale *first class*. Vahest ka fliibustlaste keskel. Hädakorral Itaalias Cesare Borgia all või kolmekümneaastasest sõjas kortermeister. Pärifront ei ole tema ala, teeb seljataguses fronti, kus mõnu suurem.

Eelarvamistest ja eelarvetest vaba. Ses suhtes suurejoonelisem kui ükski teine.

Tema kohta liiguvad legendid ringi. Ainult et nad legendid ei ole, vaid siin on loodus tõepoolest oma jõuküllusega pillanud. Peaks monograafiat kirjutama, kui seda ainet tühjaks tahaksid ammutada.

Seisvat vett ei salli. Kõik peab lainetama. Panta rhei. Ei salli paigalseisvat raha. Ei pankades, teiste inimeste või enese käes. Piirita helde võtmises ja andmises. Ei kannata kivine vormisid kõlbliste vaadete või seaduslikkude institutsioonide kuju, teades, et kõik universumis on muutuv ja selle muutuvuse keskel ainult üks tugev, elu tema äärmises mitmekesisuses armastav: *Mina*.

Suguvahesid ei tunnusta. Ainult indiviiduumi. Ja iga indiviiduun on vaenlane, kui ta temalt midagi nõuab, iseäranis kui raha tahab. See saab pähe.

Kui sa selle avalduse loogika järele pärid, saad vastuse, ta olevat vihane nagu juutide Jehoova ja karistavat süütuid ja süüdlasi.

Ma andsin temale, kui suvitasin, oma korteri — tal oli tõepoolest Tallinnas raske korterit leida. Andsin tingimusega, et kui tagasi tulen, olgu tal vahepeal ise korter otsitud. Tulin tagasi, julgesin ettevaatamata tema lubamist talle meelde tuletada.

Taevakene, taevane! Hakkas „Kuld-Lõvis“ suure häälega pragama, et mul kõiksuguse moraalistase elamise jaoks korterit vaja olevat ja ega tema sellepärast uulitsale tahtvat minna. Tõmbasin kõrva kohe ligipead ja juhtisin jutu mujale — kõrtsitais rahvast oli juba hakanud suure huviga kuulutama.

Selles korteris elab ta praegugi. Staap ajutiselt ka. Ta ei saa ilma nooremate nägusamate sõprade staabita läbi. Nagu kõigest eelmisest näha, on tal kõik head eeltingimused tagajärjeks advokatuuriks. Sellepärast soovitan ja annan aadressi: Tallinna, Harju uulits nr. 34.

(Hoia Ronk: «KAASAEGSED» lk. 55–57.)

Laste tervishoid.

Prof. dr. med. A. Lüüs — „Laste ühiskondlik tervishoid.“ K.-Ü. „Loodus“, 1926. a. 220 lk. Hind 300 mk.

Hoolekande-seaduse teostamisel on eriti praegusel ajal laste-hoolekande korraldus, selle süstematiseerimine ja laiemale alusele seadmine seltskonna tähelepanu oma peale tõmmanud. Ajakirjanduses leiame sageli kirjutisi, kus avaldatakse üksikutele vastukäivaid nõudmisi laste hoolekande korraldamisel ja arvustatakse, vahel koguni teravalt, avaldatud amelikke määrusi ning kavasis. Suuremalt jaolt põhjenevad vastuvaidlused meie kui ka Lääne-Euroopa laste hoolekande töö väheses tundmises. Seni polnudki meil võimalik saada enam-vähem üldist ja täielikku ülevaadet meie laste heaks tehtud ning tehtavast hoolekandelisest tööst sellekohase kokkuvõiliku kirjelduse puudumisel.

See iga päev end tunda andev puudus on nüüd kõrvaldatud prof. Lüüsi, meie parema laste isikliku ja ühiskondliku tervishoiu tundja, raamatuga: „Laste ühiskondlik tervishoid“. Laste hoolekande alal teotsev või sellest huvitatud isik leiab siin lühikese, ühtlasi selge ülevaetliku kirjelduse sellest sotsiaalselt väga tähtsast tööalast, mis peaks meie laiemaid ringkondi tegelikult palju rohkem huvitama ja kaasa tõmbama kui seni. Laste ühiskondlik tervishoid mahutab eneses ka laste-hoolekande, sest ta „õpetab meid tundma ja tarvitama neid abinõusid, mis võimaldavad lapsi terved hoida ja neile kindlustavad loomuliku arenemise ka noil juhtudel, kui nad oma vanemaist on lahutatud“.

Selles raamatus leiduvad paljud tähelepanuväärseid andmed tõendavad, et meil on veel palju teha laste ühiskondlikus tervishois. Autor, näiteks, tuues imikute (rinnalaste) sündimuse ja suremuse arvused meil ja võrreldes neid meie naabrite omadega, näitab, et meil on viimastel aastatel laste sündimus olnud vähem, suremus aga suurem naabritest. Rootsi, Norra ja Hollandi laste ühiskondliku tervishoiu seisukorran jöudmiseks tuleb meil sel alal palju ja püsivat tööd teha.

Raamatu esimeses osas, üldistes vaatlustes tutvustab autor lugejat lapse kehalise kasvamisega, peatudes eriti nende sündimuse ja suremuse juures. Ka annab ta siin laste nakkushaiguste, nende eraldamise ning desinfektsiooni kohta kasulikke seletusi ja õpetusi.

Edasi, väiksema lapse hooldamise vaatluses osas, selgitab selle mitmesuguste vormide ajaloolist arenemist ning praegust seisukorda, tuues andmeid Lääne-Euroopa riikidest; tutvustab anomaalsete ja haigete laste ühiskondliku tervishoiuga ning selle asutiste tüüpidega.

Raamatu ülejäänud osas leiame kirjelduse Eesti lastekaitse arenemisest, mille juured ulatuvad küll üle saja aasta tagasi, kuid mille õige kasvamine ning laienemine algab meie rahva iseseisvaks saamisega, s. o. 1919. aastal.

Meie lastekaitse tööst on elavalt osa võtnud eraseltsid, organisatsioonid (Eesti Lastekaitse Ühing, Eesti Punane Rist, Eesti Naisorganisatsioonide Liit ja teised) ja omavalitsused. Pearaskus selles töös on langenud aga Töö-Hoolekandeministriumile. Nende töö kirjeldusele on autor lisanud, osalt väljavõtetena, meil praegu maksvad

tähtsamad seadused ja määrused lastekaitse kohta, nii kui hoolekande-seaduse laste hoolekandesse puutuvad peafikid, perekonnaseaduse 5. peafikik, perekonna-abiraha seaduse, mõned seaduseparagrahvid väljaspool abielu sündinud laste toitmise ja kasvatamise kohta, seadus kaitserõugete panemise kohta, määrused kooliarstide tegevuse kohta, seadus laste, alaalistide ja naiste töö kohta töösutus-ettevõtetes jne.

Lõpuks toob autor meie lastekaitse asutiste nimesiiku, ühes mitmesuguste autori poolt isiklikult otsekohesest allikatest kogutud andmetega. Neist näeme, et Eestis töötas 1925. a. 40 kinnist lastekasvatuse-asutist (2196 lapsele), 42 lahtist ühes 59 lasteaiaga, kokku 141 mitmesugust lastehoolekande-asutist.

Tuleb ainult soovida, et see kõigile lastehoolekande alal töötavatele isikutele hädatarvilik käsiraamat leiaks enesele laialist levimist meie rahva, eriti seltskonnategelaste keskel, — ta aitab meil leida ühist keelt sellel tähtsal tööalal, juhtides ja hoides meid õigel sihil.

Dr. med. K. Toomingas,
„Vaba Maa“ nr. 21, 26. I. 1927.

Henrik Visnapuu Jehoova surm.

Jõuluöö nägemused.
Hind 190 marka.

Visnapuu on oma huvitavale poemile „Jehoova surm“ ehk liiga tropsiva või veidi bluffina tunduva nime valinud. Esialgu võib see lugejal arusaamatust tekitada. Selle sümbolse poemi peateemiks on Inimespoja-teesuse võitlus kitsarinnaliselt sallimatu ja julma rahvusliku, suguharu-jumala, Jehoova, vastu. Inimespoega toetab tema võitluses Saatan, — mitte see ristiusu traditsiooniliselt tulehargi ja väävlikatla ümber askeldav kurat, vaid Saatan-Lucifer, Saatan-Prometheus, inimessoo igavesti otsiv, küsiv, ekslev ja kannatav vaim, kes enesest lausub:

Ma tulen algusest, kui algus ise
sai ilma sisse armastades maad.

Ma olen inimese küsiv vaim.
Ma olen armastus. Kõik, mis siin kannab
ja tolmab, sigitab, on minu kuju,
kõik, mis siin joobub, ennast annab.
Ja ometi ma pole paljas tuju.
Ma olen elu.

Kolgata ristipuul võidab Inimespoeg ja sureb Jehoova, sallimatu ja julm rahvuslik jumal. Poem ehk tundub selle tõttu vähe kaatkendilisenä, et ta koosneb nägemuste seeriast. Kuid temas on kohti, mis paeluvad otse vana piiblikuulega:

Saab tulema, on ligi tulnud taevariik,
ja nagu süda sulab, sulab mõõgatera,
saab laste mänguasjaks vahe piik
ning viskekivi pehmeks nagu villakera.

Lõukoer on lapse seltsimees,
hunt koeraga koos hoidvad karja,
uss mähtalt lapsele saab ulatama marja
ning kuivavad lesknaised, ema silmaveed.

A. Alle.
„Postimees“ nr. 29 30. I. 1927.

Hoia Ronk Kaasaegsed

Hind 250 marka, iluköites 330 marka.

Aleksander Teetsoff.

Ta sündis, ühes käes kaardid, teises piljardi-kepp. Ja lärmas.

Praegu on tal mitu nime: Sass, Tõõts, Schamfiil, Schoppe, Savi, Kummiplonks, Neeger Jolko . . .

Ta on tujumees, hiiglatujumees, kui tal tuju on. Ja seda on tal pea alati. Kui tuju ei ole, siis paneb ta kaarti, kannatlikult, väsimata, tundide kaupa, kuni tuju tuleb palju süüa, palju juua, rahvapidu teha, helde pidu-peremees olla, et palgid painduvad.

Näitleja, ärimees, kaardikunstnik, — need on kõik kõrvalametid. Elukutse poolest on ta, nagu öeldud, tujumees. Ning seejuures on tal sügav hing. Nii-öelda tõetsija Issanda õlimägedel. Ta tahab õigete radu sammuda ja õelust ei ole tema hinges teips. Ja kui ta ühe töö on leidnud, siis ütleb ta selle julgelt näkku. Kui võimalik on, viisakalt. Aga see on vaevalt võimalik, sest ka tema on loomulikkuse poolehoidja ning kõneleb ürg-eesti keelt, äärmuseni. Ja seda ka veel üliharuldase leidlikkusega.

A *propos* nähk — selle on ta enesele lokomobiili rihmast lasknud õmmelda. Ja sellepärast on tal nii mõnus olla, ümmargune nagu naerab, ümmargune keha aurb headmeelt, nii veereb ta läbi ilma usurändajana rõõmu pühapaikade poole, kuulutades igavesi tõdesid — vabalt.

Albert Kivikas

Miniatüürid

K.-ü. «Loodus», Tartus 1926.

102 lk. Hind 150 mk.

Nimetatud raamatusse autor on kogunud oma mitme-setme aasta kestes ilmunud miniatüürid ja visandid, mis ilmunud siin-seal ajakirjades kui ka üksikute brošüürikestena. Kuid peale nende, endisest aegadest päritolevate, on kirjutatud rida uusi miniatüüre, mis näevad päevavalgust siin raamatus esmakordselt. Ülalmainitud teos sisaldab endas viis sarja ehk tsükli, kuhu miniatüürid paigutatud nende laadi ja sisu järele. Peale sarjade esineb raamatu lõpus veel üksiseisev allegooriline fantaasia „Veenuse surm“.

Esimeses sarjas esinevad (nagu nüha juba pealkirjadestki; Libahunt, Pisuhänd, Luupainaja, Kodu-

käija, Toonesopp, Tont ja rehepapp j. t.) peajasjalikult rahva muinasjutu-ainelised pisilood, kus on katsutud isikupärastada tuttavaid rahvajuttude aineid kui ka anda neile ainetele kunstiväärtuslikum ja stiilkindlam vorm. Ühe sõnaga: on püütud elustada seda rikkalikku ainetevalda osaltki, mis seisab söödis ja surnult kõiksuguseis teaduslikes kogudes, muuseumides kui ka teaduslikus käsitluses ainult uurimisobjektina. Ometi on neis rahva-muinasjuttudes varjul isesugune omapärased (nagu rahvaluuleski, mida on kasutanudki mõned meie luuletajaist) ja huumor, mis ootab oma elustajaid laiemas masstaabis. Kuivõrra need esimesed katsed sel alal on õnnestunud, otsustavad müüdugi arvustajad.

Teine sari sisaldab miniatüüre aktuaalsema ajalõimestikuga. Need on kunstivormis selgunud nägemuslikud sähvatused sõdadest, revolutsioonist, ajaõudusest, nähtud kõik nagu mingi unenäo-liniku läbi, äärmiselt napis ja kokkusurutud vormis.

Kolmandas sarjas on kaks meeleolu-pilti: „Unetul ööl“ ja „Hulkur“, mis tahavad esineda õieti proosaluuletustena ja taotella endas lüürlilist elementi.

Neljas ja viies sari koosneb osalt autori kirikuksaist „lendavatest sigadest“ kui ka hilisemal ajal loodud avaldatud ja avaldamata vinjettidest. Kuid need, siin teiskordselt avaldatud asjakased on käinud läbi hilisemast ümbertõtamise puhastustulest, neile on püütud anda veelgi napim, lõplikum vorm, nad on laastatud liialdustest ja lausete üleaarusest liigihast.

M. Sillaots — H. Riikoja

KODU II

Kogu koduloolist materjali hulga lastekohaste piltidega.

Hind 150 marka.

Jõulud linnas:

Jõulu-laupäeva hommikul on lapsed varakult üleval. Täna on palju tegemist; mida rutemini kõik valmis, seda rutemini tulevad jõulud. Agaralt aitab Lilli põrandaid küürida ja tolmu pühkida. Poisu voolib vorstiükki ja hõõrub vorstirohtu peeneks. Lilli ja Poisu lõikavad vorstipudrusse sibulaid. Mis sellest, et sibulad panevad silmad vett jooksma. Kes enne pühi sellest küsib!

Kui põrandad pestud ja tolm pühitud, on Lilli köögis emale abiks: puhastab rosinaid saiasse, lõikab pekki peeneks vorstidesse, peseb peale lõunat riistad ja küürib teemasina haljaks. Öhtuni on kõigil tegemist küllalt.

Viimaks ometi on kõik tööd tehtud ja toimetused toimetatud. Isa ja ema saavad lapsed magamistuppa ja jäävad kahekesi ettetuppa. Ärevalt ootavad lapsed pimedas toas.

Aknast paistab tähistaeva kuma ja kostab kellade helin. Teises toas kahiseb midagi — on's jõulupuu okste kahin? Nüüd veereb midagi kõri-nal põrandale — on's pihutais pähklaid? Kui magus lõhn tuleb teisest toast, olgugi üks vahelt kinni. „Jõulud tulevad!“ sosistab Poisu: „Jõulud tulevad!“

Äkki avaneb uks. Naeratades seisab ema ukse juures. Hele sära pimestab laste silmad. Keset tuba seisab jõulupuu. Isa süütab viimast küünalt jõulupuu oksal.

Jõulud on tulnud! Armsad, kallid jõulud!

Eesti algupärase romaanide võistlus.

Kirjastus Osühisus „Loodus“ Tartus kutsub seega eesti kirjanikke rikastama meie jutukirjandust uute väärtuslike algupärase romaanidega ja saatma neid sellekohasele võistlusele, jättes seejuures autorile vabaduse aine valikus kui ka käsitluslaadis. Romaani all tuleb mõista tööd vähemalt ses ulatuses, mis meie oludes on romaani piiriks välja kujunenud.

Romaanivõistluse tingimused on järgmised:

- 1) Käsikirjad, mis ei vasta eeltähendatud romaanimõiste nõudele, jäävad võistlusest kõrvale.
- 2) Võistlusele saadetud tööde seast tulevad hindamiseks üksnes niisugused romaanid, mis senini veel pole paljundamise teel avalikkusele tutvaks saanud.
- 3) Tööde vastuvõtmise viimseks tähtpäevaks on 1. juuli 1927. a.
- 4) Võistlusele tuleb tööd saata aadressil: K. O. Ü. „Loodus“, Tartus, Vana tän. nr. 1, omas majas. Tööd kui ka sinna juurde lisatud ümbrik kandku mingit varjunime või märgusõna, kuna autori enese täielik nimi ja aadress sisaldugu mainitud suletud ümbriku.
- 5) Läbivaatamisele tulevad ainult selgesti käsitsi või masinal kirjutatud käsikirjad. Segaselt kirjutatud käsikirjad võivad läbi vaatamata jääda ja saadetakse autorile ümbriku leiduval aadressil tagasi.
- 6) Auhinnakomisjoni moodustavad tuntud vanem kirjanikud ja arvustajad.
- 7) Auhindadeks makstakse Mk. 120 000. —: Mk. 60 000 — esimeseks, Mk. 40 000 — teiseks ja Mk. 20 000 — kolmandaks auhinnaks kolmele võistlusele parimaks tunnistatud käsikirjale. Kirjastusele jääb õigus avaldada neist auhinnatud käsikirjadest 20% autorihonorariga esimene trükk, mille suurus kokkuleppel autoriga kindlaks määratakse. Järgmiste trükkide avaldamiseks on K. O. Ü. „Loodusel“ eesõigus. Samuti on K. O. Ü. „Loodusel“ õigus sellekohasel kokkuleppel autoriga kirjastada ka teisi võistlusest osa võtnud ning trükkimiseks kohaseks tunnistatud käsikirju.
- 8) Auhinnakomisjon algab oma tööd kohe esimeste käsikirjade saabudes ja avaldab oma otsuse 1. oktoobriks 1927. a. Enne seda tähtaega ei pea kirjastus võistlusest osavõtjatega mingit kirjavahetust, peale p. 1, 2 ja 5 mainitud käsikirjade tagasisaatmise.

K. O. Ü. „Loodus“.

K. O. Ü. „Looduse“ poolt on Tartu Ülikooli Filosoofiateaduskonnas üles seatud auhinnatöö aineks: *Eestikeelse raamatu kirjastamine ajalooliselt vaadatuna.*

Lähem nõutav töökava:

- 1) Kultuurilooline tagapõhi.
- 2) Eestikeelse raamatu kirjastamise ajalooline statistika.
- 3) Raamatu hind ja seda mõjustavad tegurid.
- 4) Eestikeelse raamatu kirjastajate arenemine.
- 5) Raamatute realiseeritavus arvudes.

Auhind: 10 000 marka ja ühe töö kirjastamine K. O. Ü. „Looduse“ valikul 15% honorariga.

1. I. 27. — 5. II. 27.

on ilmunud:

1) **VÄLE ARVUTAJA**

Normeeritud harjutustestid aritmeetikas.

Tehteid täisarvudega 100 piirides.

Sisu:

SEERIA A

SEERIA A

TABEL I:	6+5+7=, 5+4+3= jne., kokku 42 harj.	
II:	12-9=, 15-8=	" 54 "
III:	59+31=, 25+75=	" 40 "
IV:	38-24=, 96-21=	" 42 "
V ¹⁾ :	51+9=, 86+8=	" 45 "
VI:	94-5=, 62-6=	" 34 "
VII:	69+17=, 18+45=	" 28 "
VIII:	45-19=, 86-67=	" 21 "
IX:	5+7+9+8+3=	" 16 "
X:	45+13+19=	" 15 "
XI:	8.4=, 5.6=, 5.14=	" 51 "
XII:	45:5=, 34:2=	" 43 "
XIII:	6.9=, 3.28=	" 38 "
XIV:	56:8=, 98:7=, 84:14=	" 26 "
XV:	84:7 +4 { Segatülesanded } -27 { kodunädalateks } { Aeg — kahekordne }	" 9 "

1) Tabel V on muutmata võetud STANDARD PRACTICE TEST'idest. See võimaldab võrdlust Ameerika koolidega, kus ajanormid veidi erinevad meie koolides saadud keskmistest normidest, nimelt:

TABEL V: 9 a. 10 a. 11 a. 12 a. 13 a. 14 a.

Ameerikas: $6\frac{1}{2}$ $5\frac{1}{4}$ $4\frac{1}{4}$ $3\frac{1}{2}$ $3\frac{1}{4}$ 3 minutit.
Eestis: $7\frac{1}{2}$ 6 5 4 $5\frac{1}{2}$ 5 "

SEERIA B ei erine sisuliselt milleski A-seeriast, muudetud on vaid harjutuste järjestus. Seeria B on määratud kontrolliks eelmisele. Mahakirjutamise ärahoidmiseks on soovitatav käsitada kumbagi seeriat korraga — pooltel klassil seer. A, pooltel — seer. B.

Seeria B tuleb tarvitusele võtta ka siis, kui harjutuste kordamisel märgatakse, et õpilastel vastused hakkavad automaatselt meelde jääma.

Tabelite relatiivse raskuse ja ajanormide kindlaksmääramisel on katseid tehtud 3000 tabelil. Aluseks on võetud ka STANDARD TEST'ide andmed, mis pakuvad katsete sünteesi üle 1 miljoni lapsega.

«Väleda arvutaja»

üksiku tabeli hind on $1\frac{1}{2}$ marka.

Tabelid on müügil komplektides.

Komplekt sisaldab 20 tabelit (nr. 1 — 20 eks., nr. 2 — 20 eks. jne.).

1 komplekt maksab 30 marka.

Hinnata kuulub iga komplekti juurde saateteki, mis sisaldab ka tehnilisi juhatusi „V. arv.“ käsitamiseks, varvillikkude tabelite koostamiseks jne.

2) AJALOOLINE ARHIIV I

H. G. v. Jannau

Vene-õigeusu tulekust Lõuna-Eestis

1845.—46. a.

Akadeemilise Ajaloo Seltsi toimetused III.

Trükki toimetanud, eessõna ja märkustega varustanud Hans Kruus. Hind 240 marka.

Praegu trükis:

- 1) M. J. Eisen: Eesfi imede ilmast. Ennemuistsed jutud.
- 2) Joh. Semper: Meie kirjanduse teed. Eseed.
- 3) Henrik Visnapuu: Parsilai. Poem.
- Seeriast „Eesfi kirjandust koolidele“:
- 4) Fr. Tuglas: Popi ja Huhuu.
- 5) J. Mändmets: Laanemetsa veskitalu.
- Seeriast „Saksa kirjandust koolidele“:
- 6) Th. Storm: Pole Poppenspüler.
- Seeriast „Prantsuse kirjandust koolidele“:
- 7) Les trois petits Cochonnets.
- 8) Les trois Ours.
- 9) W. E. Peters: ENGLISH READER. PART I and PART II. For Students of Economics and Pupils of Commercial Schools.
- 10) Juhana Klein: Teekond nahasse. Bioloogilisi andmeid naha tegevusest.
- 11) J. Manninen: Eesfi kindad (Etnogr. monogr. II)
- 12) Akadeemilise Ajaloo Seltsi toimetused. Eesfi Biograafiline Leksikon II.
- 13) Ed. Tennmann: Usuõpetuse käsiraamat. VI õp.
- 14) V. J. Sõtsjanko: Puuvilja- ja marjaveini valmistamise õpetus. Praktiline käsiraamat väiketööstusele ja koduseks otstarbeks. 45 joonisega tekstis. Tõlkinud L. Hellat.
- 15) Alb. Borkwell: Matemaatilise analüüsi põhimõisted ja rakendused. Erikooleide.
- 16) M. Wittlich: Tähtsamad peafüürid tehnoloogiast. Üliõpilastele ja tehnilistele koolidele.
- 17) M. Härms: Lindude määraja.
- 18) W. Petersen: Päevaliblikate määraja.
- 19) H. Riikoja-J. Veski: Üldzooloogilisi oskussõnu.

Ilmumisel:

- 1) N. Köstner: Teo-orjuse langemine ja maaproletariaadi tekkimine Liivimaal (Jooni Liivimaa majandus-ajaloost XIX sajandil).
- 2) F. Karlson-J. Veski: Õiguskeele (kohtukeele) sõnastik.
- 3) J. Vilms: Suguhaigused, nende arstimisest ja nendest hoidumisest.
- 4) Tõlked: Gontšarov — Oblomov; Ibsen — Rahvavaenlane.